

Številka: 091-27/2020-2
Datum: 26. november 2020

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Poljanska cesta 28
1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
www.zrss.si

SREDNJE ŠOLE

Zadeva:

Priporočila za preverjanje in ocenjevanje znanja v srednji šoli v času izvajanja pouka na daljavo

1. Uvod

Spoštovani.

V povezavi s sklepi 210. seje Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje z dne 20. 11. 2020 in v povezavi s sklepom ministrice o enem ocenjevalnem obdobju v tem šolskem letu je Zavod RS za šolstvo pripravil priporočila, s katerimi želimo podpreti ravnatelje in učitelje pri izvajanju pouka v šolskem letu 2020/2021. Pri tem poudarjamo tudi smiselno uporabo priporočil, ki smo jih pošiljali v preteklosti, in priporočil, objavljenih v publikaciji Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s Covid-19. S priporočili želimo prispevati h kontinuiteti in kakovosti vzgojno-izobraževalnega procesa. Prav tako je naša skupna odgovornost, da bodo vsi dijaki, še posebej pa dijaki s posebnimi potrebami ter druge ranljive skupine dijakov, imeli občutek varnosti in zaupanja. Ta priporočila veljajo od dneva, ko je ministrica za izobraževanje, znanost in šport sprejela zgoraj omenjeni sklep.

S priporočili za preverjanje in ocenjevanje znanja v srednjih šolah želimo izpostaviti ključne pogoje, načine in rešitve za izvedbo preverjanja in ocenjevanja na daljavo. Kljub občutljivosti ocenjevanja se moramo zavedati, da je ocenjevanje le del učnega procesa ter oblika informacije o doseženem znanju in usvojenih veščinah dijaka. Tudi v izrednih razmerah mora proces ocenjevanja nemoteno potekati, le da moramo k ocenjevanju pristopiti še bolj premišljeno. Nujna je kritična presoja učitelja, kaj je smiselno oceniti in česa ne - ni namen, da bi ocenili prav vse, kar je dijak usvojil.

Pri izobraževanju na daljavo je preverjanje in ocenjevanje znanja s psihološkega in sociološkega vidika še posebej občutljivo, pri čemer je pomembno dobro počutje in zdravje dijakov.

Ves čas izvajanja izobraževalnega procesa naj učitelji s **sprotnim preverjanjem znanja** pridobivajo povratne informacije o znanju posameznega dijaka. S tem se pri učiteljih oblikuje realna slika o znanju dijaka in priložnost, da dijaka s povratno informacijo usmerjajo v procesu učenja. Pri kasnejšem ocenjevanju znanja se na ta način lahko zmanjša dvom učitelja v pravilnost ocene.

Ocenjevanje znanja naj torej sledi preverjanju znanja in naj ga učiteljski zbor posameznega oddelka vpeljuje koordinirano, postopno in v skladu z dogovorjenimi oblikami dela. Šole naj aktivnosti ocenjevanja izvajajo tako, da izobraževanje na daljavo predstavlja kontinuiteto vzgojno-izobraževalnega procesa, ki poteka od začetka šolskega leta 2020/2021.

Potrebno je poudariti, da **učitelji tudi pri načrtovanju preverjanja in ocenjevanja znanja, ki potekata na daljavo**, izhajajo iz učnega načrta oz. kataloga znanja, raznolikih zmožnosti dijakov ter različnih pogojev dela na daljavo tako učiteljev kot tudi dijakov. Pri tem priporočamo, da učitelji:

- razmislijo o **najprimernejših načinih ocenjevanja** na daljavo, pri čemer upoštevajo specifično predmeta,
- dijakom predstavijo, **kaj se od njih pričakuje** (kaj morajo znati, narediti),
- **s predvideno vsebino in oblikami ocenjevanja znanja seznanijo dijake in preverijo, ali jim pogoji dela doma omogočajo predlagani način.**

2. Preverjanje znanja in prilagajanje ocenjevanja znanja v aktualnih razmerah

- Preverjanje in ocenjevanje ter priprave na zaključek izobraževanja do začetka izvajanja mature oziroma do konca pouka v šolskem letu potekajo v skladu s šolskim koledarjem za šolsko leto 2020/21 in morebitnimi prilagoditvami koledarja.
- Prilagoditvi procesa poučevanja in učenja na daljavo morajo slediti tudi **prilagoditve ocenjevanja, predvsem v načinih in oblikah**. Pri tem je potrebno upoštevati Pravilnik o ocenjevanju v srednjih šolah (Uradni list RS, št. 30/18) ter Sklep ministrice, ki je za tekoče šolsko leto določila eno ocenjevalno obdobje.
- Z namenom usklajenega delovanja učiteljev na področju ocenjevanja znanja svetujemo, da ravnatelj, v kolikor je potrebno, pripravi in po (dopisni, videokonferenčni ...) obravnavi učiteljskega zbora sprejme **prilagoditev šolskih pravil ocenjevanja za posebne razmere**, ki začnejo veljati takoj. V povezavi s 14. členom pravilnika o ocenjevanju lahko ravnatelj sprejme odločitev, da iz utemeljenih razlogov ustna ocena pri določenih predmetih ni obvezna. Ostale določbe tega člena je potrebno upoštevati.
- Strokovni aktivni oz. učitelji ustrezno prilagodijo načrte ocenjevanja v točkah, v katerih je to potrebno (predvsem v načinih ocenjevanja in številu načrtovanih ocen pri predmetu; v trenutni situaciji in v povezavi s sklepom ministrice ni nujno upoštevanje določb o številu ocen v nekaterih učnih načrtih).
- **Ocenjevanje znanja v oddelku mora potekati načrtovano in usklajeno.**
- **Javnost ocenjevanja** znanja zagotavljamo tudi v spremenjenih okoliščinah, saj določbe pravilnika ne zahtevajo posebnih prilagoditev, razen obveščanja o ocenah.
- **Spremembe pravil ocenjevanja šole javno objavijo in dijake še posebej seznanijo** z uveljavitvijo novosti najmanj en teden pred ocenjevanjem.
- **Neocenjeni dijaki in dijaki z negativnimi ocenami**
- Priporočamo, da se dijakom omogoči popravljanje in izboljševanje ocen, ki naj poteka na osnovi dogovora z učiteljem.

3. Temeljni pogoji za učinkovito preverjanje in ocenjevanje znanja

- **Stik z vsemi dijaki**
Od šole se pričakuje, da vzpostavi stik z vsemi dijaki. Pomembno je, da učitelji poznajo razmere, v katerih dijaki lahko sodelujejo v procesu izobraževanja na daljavo (tudi dijaki z odločbami, tujci in dijaki z nizkim socialno-ekonomskim statusom).

- **Tehnične možnosti in digitalne kompetence dijakov**

Dijaki razpolagajo z različnimi tehničnimi možnostmi in imajo različno razvite digitalne kompetence. Učitelji naj tudi pri načrtovanju preverjanja in ocenjevanja na daljavo izhajajo iz različnih pogojev dela na daljavo in različno razvitih digitalnih kompetenc dijakov; preverijo naj, ali dijaki izpolnjujejo pogoje za predvideni način ocenjevanja. **Ne priporočamo uporabe posebnih aplikacij, ki so tehnično razvite za pisno ocenjevanje znanja v času izvajanja pouka na daljavo.**

- **Osmislitev učenja in znanja**

Dijake je potrebno premišljeno usmerjati v **samovrednotenje** lastnega znanja. Zato je potrebno z dijaki opraviti poglobljeno razpravo o pomenu znanja in odgovornosti za lastno znanje, pri čemer je še posebej pomembna kompetenca učenje učenja in samouravnavanja (npr. z dijaki na začetku učnega sklopa osvetlijo, kateri pristop k učenju je najbolj učinkovit, in ob koncu učnega sklopa to reflektirajo).

- **Kakovostna povratna informacija**

Preverjanje znanja, tudi s pomočjo izvajanja aktivnosti, opravljanja nalog in oblikovanja izdelkov dijakov, je učinkovito, ko učitelj pridobi kakovostno **povratno informacijo o znanju posameznega dijaka**. Na tej osnovi ustrezno prilagaja in diferencira učni proces. Ob tem je potrebna tudi **kakovostna povratna informacija s strani učitelja**, s katero dijaka usmerja k prilagajanju učenja ter izboljševanju znanja.

- **Diferenciran pristop**

Z diferenciranim pristopom omogočimo napredek vsakega posameznega dijaka glede na njegove zmožnosti, hkrati pa pomembno vplivamo na motivacijo dijakov za izobraževanje in učenje na daljavo.

Podpora dijakom, ki **potrebujejo dodatno pomoč** (dijaki z učnimi težavami, tujci ...), je ključnega pomena. Individualni pristop in hkrati usklajeno delovanje vseh učiteljev in drugih strokovnih delavcev, ki delajo s takšnim dijakom, lahko pomembno pripomorejo k njegovemu napredku.

Dijakom, ki iz različnih razlogov potrebujejo posebno podporo, naj učitelji prilagodijo in individualizirajo navodila. V kolikor imajo izdelan osebni izobraževalni načrt, naj ga učitelji smiselno upoštevajo. Pri ocenjevanju naj jim omogočijo določeno mero izbirnosti pri vrsti nalog, načinu izvedbe in časovni omejitvi.

- **Skrb za ustrezno obremenjenost dijakov**

Učitelj naj ne obremenjuje dijakov z nalogami ali izdelki, za katere ni prepričan, da jih lahko v izrednih razmerah **doma opravijo vsi dijaki** (brez dodatnih nabav in iskanja materialov, orodij ipd.).

Učitelj naj preverja in ocenjuje znanje **v dogovoru z dijaki** in o načinu ocenjevanja seznanji razrednika.

Učitelj naj znanje preverja in ocenjuje z nalogami, ki **spodbujajo učenje z razumevanjem in razmišljanjem na višjih taksonomskih ravneh**, in ne predvidevajo le poznavanja golih dejstev/podatkov. Pri tem morajo biti ustrezno zastopani minimalni standardi znanja.

Učitelji naj **realno ocenijo čas**, ki ga bo dijak potreboval za posamezno nalogo (čas lahko prilagajajo skupinam dijakov in to upoštevajo tako pri neposredni izvedbi ocenjevanja kot pri postavitvi roka za oddajo nalog).

4. Načini preverjanja in ocenjevanja

- ustni odgovori: v primeru, da se učitelj odloči za ustno ocenjevanje v obliki videokonference, naj to poteka v manjši skupini dijakov (npr. 3 do 5) in napovedano (uskklajeno z dijaki in drugimi učitelji v oddelku);
- pisni odgovori: priporočamo naloge, ki predvidevajo krajše esejske odgovore na izvorna vprašanja, ki zahtevajo povezovanje znanja, daljše pisne sestavke, avtentične naloge (reportaža, prispevek za šolsko spletno stran) ...;
- dnevnik projektnega dela, seminarske naloge, poročila, eseji, samostojna analiza domačega branja, video posnetki;
- e-listovnik (kot zbirka dokazov o učenju, od katerih so nekateri lahko predmet ocenjevanja);
- učitelji zbirajo dokaze o znanju in opravljenih nalogah dijakov.

Pred obravnavo snovi, ponovno pa pred pričetkom ocenjevanja učitelji **dijakom predstavijo merila (kriterije) ocenjevanja**, časovnimi roki za pripravo in oddajo izdelkov in drugimi obveznostmi.

5. Učno okolje, v katerem poteka ocenjevanje na daljavo

- Učitelj izbere način ocenjevanja glede na poznavanje e-orodja in zagotavljanje ustrezne komunikacije z dijaki. Zagotoviti mora javnost ocenjevanja (npr. pri ustnem ocenjevanju sta prisotna vsaj dva dijaka) in predhodno preverjanje znanja.
- Ocenjevanje je potrebno prilagoditi delu v izbranem spletnem okolju, tako da učitelj za ocenjevanje uporablja isto okolje kot za izvedbo pouka. Pred ocenjevanjem znanja morajo biti dijaki natančno seznanjeni z navodili za uporabo spletnega okolja v primeru ocenjevanja.
- Ob vizualnih stikih z učiteljem se morajo dijaki počutiti varno, zato je pomembno, da učitelj upošteva domače razmere in preverjanja **ne pogojuje** z vizualnimi in drugimi pogoji (npr. pospravljena miza, prostor ipd.). Dijake opozori na nedovoljeno rabo učnih gradiv in pripomočkov. Ocenjevanje naj ne bo prežeto z izvajanjem nadzora, ampak naj poteka v duhu pozitivnih pričakovanj in spodbudnih sporočil.

Pripravil:
Oddelek za SŠ

Direktor:
dr. Vinko Logaj, l.r.